

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת מקץ

שבת חנוכה

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 417)

שיעורי הרב אליהו בר חן

0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת מקץ - חנוכה התשפ"ו

"כִּי הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת עַבְדִּי צֶמַח"

א. "וַיֹּסֶף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ, הוּא הַמְשָׁבִיר לְכָל עַם הָאָרֶץ, וַיָּבֵאוּ אֹחֵי יוֹסֵף, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפָּיִם אֶרְצָה", (בראשית, מג' - ו').
 "וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאִישׁ, וְשַׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחֵיכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִן, וְאֶנִּי פֹאֶשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי", (בראשית, מג' - יד').
 "וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתָּם אֶת בְּנֵימִן, וַיֹּאמֶר לֵאשֶׁר עַל בֵּיתוֹ, הִבֵּא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה, וּטְבַח טֶבַח וְהִכּוּ, כִּי אֲתִי יֵאָכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִהְרֵי", (בראשית, מג' - טז').
 "וַיִּגְשׁוּ אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל בֵּית יוֹסֵף, וַיִּדְּבְרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבַּיִת", (בראשית, מג' - יט').

ב. י" הקדמות, נקדים. וכדלהלן:

א. בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות ¹, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, עד אשר הושלם התיקון ביעקב אע"ה, אשר היה בבחינת, "שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון" ², שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.
ב. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א ³, משמו של רבינו האר"י זיע"א:

¹ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

"תיקוני הזוהר", (תיקון ע', דף קכח' ע"ב).

² בבא מציעא, פד' ע"א.

⁴ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו. וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות, אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע, ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם. ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה. ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות. ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה' ".
ג. כתב הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א ⁵ :

³ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').
גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').
הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').
הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).
הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').
הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').
הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוצה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').
הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").
הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').
⁴ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

"לפני שקיבל יעקב את הברכות, היה יושב אֶהָלִים⁶,
ואחרי שקיבלן, השתנתה לגמרי כל צורת חייו של יעקב אבינו, והוא יצא לגלות
אצל לבן ...
ידוע, שאברהם יצחק ויעקב, הם המרכבה לשלושה עמודים של הנהגת הקדוש
ברוך הוא בעולם: גְּדוֹל, גְּבוֹר, וְנוֹרָא,
שהן שלושת מידות ... גדולה - היינו חסד, גבורה, ותפארת.
והנה, חסד - נקרא ימין, וגבורה - שמאל, ותפארת - באמצע.
והכלל הוא, שהאמצע אוחז בשני הצדדים,
יש בו גם מן הימין, וגם מן השמאל.
נמצא אם כן, שכשם שאברהם ויצחק היו שני אבות, חסד מימין וגבורה משמאל,
כן היה צריך, שיהיו שני אבות למידה האמצעית.
ואכן כך היה צריך להיות מתחילה, שיעקב ועשיו יהיו שני אבות בקדושה,
יעקב, מימין, האב של 'עֲשֵׂה טוֹב',
ועשיו, משמאל, האב של 'סור מִרָע'.
לכן, עשיו מטבע בריאתו, כבר מבטן אמו, נמשך אחרי עבודה זרה,
משום, שזהו תפקידו ושלימותו, להתגבר על יצרו הרע, ולהגיע לשלימות במידה
המיוחדת לו,
מטעם זה, גם היה 'אִישׁ שָׂדֶה', והסתובב תמיד בחוץ, כדי שיוכל להתגבר על כל
ניסיונות העולם.
ואילו יעקב, נטייתו היתה לבית המדרש, ושם ישב כל היום,
והניסיון שלו, היה, האם יתמיד בלימודו וקדושתו, או שיתעצל.

⁵ בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, (בראשית, עמודים שיב-ג').

⁶ בראשית, כה' - כז':

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂוֹ - אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם - יוֹשֵׁב אֶהָלִים".

ובאמת, עמד בניסיון -

ובכל אותן שנים שישב בבית מדרשו של שם ועבר, לא נתן שינה לעיניו, והשלים תפקידו בשלימות.

בעבור זה, יצחק רצה לתת את הברכות לעשיו, כיוון שעבודתו היא בחוץ,

הוא צריך את טל השמים ושמני הארץ, והוא יפרנס את יעקב ...

אמנם, כאשר עשיו הרשיע את מעשיו, והברכות עברו מעשיו ליעקב,

ומעתה, צריך שיתקיים ביעקב מה שאמרו חז"ל⁷, 'נוטל חלקו וחלקו חבירו בגן עדן',

אם כן, מעתה, גם כל הניסיונות וכלל עמוד העבודה של עשיו, עברו ליעקב,

ויעקב, תפס את כל העמוד האמצעי בשני צדדיו.

לכן, עזב יעקב את בית המדרש ויצא לגלות, לדור בשכנותו של לבן הארמי, כדי שיתנסה ויעבוד גם בניסיון של 'סור מרע'.

וכך לדורות, בני יעקב צריכים לאחוז בשני העמודים,

גם העלייה בקדושה, בתוך אהלי תורה,

וגם 'סור מרע', בכל הגלויות למיניהם, וניסיונותיהם השונים בכל דור ודור.

וזה לשון המדרש⁸ -

'וְלַעֲזֹלָם הָבָא, כְּשֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִפְרָע מֵעֲשׂוֹ,

מָה עֲשׂוֹ עוֹשֶׂה, מִתְעַטֵּף בְּטָלִיתוֹ כְּזָקֵן, וְבָא וַיּוֹשֶׁב לוֹ אֶצֶל יַעֲקֹב' ...

והיינו, שבאמת עשיו תחילת יְעוּדוֹ, היה, להיות כאחד האבות עם יעקב אבינו,

ורק כאשר הרשיע, נטל יעקב גם את עבודתו".

⁷ חגיגה, טו' ע"א.

⁸ "מדרש תנחומא", (פרשת "צו", אות ב').

ד. **שבת קודש**, האמורה בפרשת "בראשית" - במאמר הכתובים ⁹, "ויקלו השמים והארץ, וכל צבאם. ויכל אלהים ביום השביעי - מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי, מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את יום השביעי, ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלהים לעשות", **היא יסוד האמונה בהבורא ית"ש**,

וכמו שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, על מאמר הכתוב ¹⁰, "זכור את יום השבת לקדשו":

"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד זכר שמו,

ציווה, שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל,

והיא מצות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...

ולכך אמרו ז"ל ¹¹, שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בעבודה זרה -

מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".

וכן כתב ה"חיי אדם" ¹²:

"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל,

למען ידעו, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וישבת ביום השביעי,

והוא יסוד האמונה, לידיע שהעולם הוא מחודש.

⁹ בראשית, ב', א' - ג'

¹⁰ שמות, כ' - ח'.

¹¹ חולין, ה' ע"א.

תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים פ"ג ה"ט.

¹² חלק ב'-ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.

וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".

והיינו :

שנצטוונו בזה, לדעת לדורות עולם, שהבורא ית"ש, היה הווה ויהיה, ושהכל ממנו ית"ש.

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "בשלח" ¹³, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיָדְךָ הָיָה לָקֶחַת מִיְּהוָה אֶת הַשַּׁבָּת, עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָחֶם יּוֹמִים, שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו, אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴ :

"כל עסקה של שבת כפול -

עומר, כפול, שְׁנֵי הַעֲמָר לְאֶחָד ¹⁵,

קורבנם, כפול, וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כִבָּשִׁים ¹⁶,

עונשה, כפול, מַחְלֵלָהּ מוֹת יוֹמָת ¹⁷,

שכרה, כפול, וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג, לְקַדּוֹשׁ ה' מְכַבְּד ¹⁸,

אזהרתה, כפול, זְכוֹר ¹⁹ ו-שְׁמוֹר ²⁰,

מזמורה, כפול, מְזַמֵּר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת ²¹."

ויעויין מה שכתב בזה אדמו"ר הגה"ק רבינו שמשון דוד פינקוס זיע"א ²² :

¹³ שמות, טז' - כט'.

¹⁴ "ילקוט שמעוני", (פרשת "בשלח", רמז רסא').

¹⁵ שמות, טז' - כב'.

¹⁶ במדבר, כח' - ט'.

¹⁷ שמות, לא' - יד'.

¹⁸ ישעיה, נח' - יג'.

¹⁹ שמות, כ' - ז'.

²⁰ דברים, ה' - יא'.

²¹ תהילים, צב' - א'.

"מטעם זה, שעניינה של שבת כפול, נוהגים אנו לברך ולבצוע על לחם משנה בכל סעודה,

וכך נפסק בטור ²³ : **בוצע על ב' ככרות, דכתיב ²⁴ , 'לִקְטוּ לָחֶם מִשָּׁנָה'.**

ולכאורה, זהו דבר תמוה מאוד -

הן אותו לחם משנה האמור בתורה, נאמר לגבי יום שישי,

שבכל יום שישי, ירדה מהשמים כמות כפולה של מן, עבור יום שישי ושבת,

מהיכן נובע, אפוא, המנהג לאכול לחם משנה בשבת, הרי בשבת עצמה לא היתה כל כפילות?

גם אם המנהג היה לאכול לחם משנה ביום שישי, קושיא זו היתה קשה,

אך על המנהג לאכול בשבת לחם משנה, קשה עוד יותר -

שהרי, מעולם לא אכלו לחם משנה בשבת, אלא, אחד אָכְלוּ ביום שישי ואחד בשבת?

זוהי לכאורה קושיא עצומה.

ביאור העניין, נראה כך -

יום שישי, הוא יום מיוחד!

נאמר בפסוק ²⁵ , 'לֶךָּ יְהוָה, הַגְדֵּלָה וְהַגְבִּירָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְץ, לֶךָּ יְהוָה הַמְּמַלְכָה וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרָאשִׁי,

ולימדונו הקדמונים, כי כאן כתובות שבע המידות של הנהגת הקדוש ברוך הוא: גדולה - חסד, גבורה וכו',

²² בספרו הקדוש "תפארת שמשון", (פרשת "בשלח").

²³ אורח חיים, סימן רעד'

²⁴ שמות, טז' - כב'.

²⁵ דברי הימים א', כט' - יא'.

והמידה השישית, היא יסוד - 'כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ', ותירגם הזוהר הקדוש ²⁶ :

"דאחיד בשמיא וארעא",

כלומר, מידה זו, מאחדת שמים וארץ.

ימי השבוע, מחולקים כנגד שבע מידות אלו,

ונמצא, שיום שישי, הוא כנגד מידת היסוד, שהיא המידה השישית,

וזוהי באמת התכונה של יום השישי, לְאַחַד קודש וחול.

המובן של איחוד שמים וארץ, יתבאר על פי משל -

ישנו מושג של שותפות, לדוגמא: אדם בעל עסק, מבקש למכור מוצר מסויים, לשם כך, הוא לוקח לעצמו שותף. הוא עובד בבני ברק ושותפו בירושלים. בסוף החודש עושים סיכום, ושני השותפים מתחלקים שווה בשווה ברווחים,

נמצא, שהשותף שגר בבני ברק הרוויח גם מהעסקים שנעשו בירושלים, והשותף שגר בירושלים הרוויח גם מהעסקים שנעשו בבני ברק,

כי כשמתאחדים, לראובן יש את של ראובן ושמעון, ולשמעון יש את של שמעון וראובן,

אך כשלא מתאחדים, לראובן יש את של ראובן, ולשמעון את של שמעון.

בעולם, יש רוחניות וגשמיות, שמים וארץ,

והמרחק ביניהם הוא עצום, 'כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ, כֵּן גָבְהוּ דְרָכֵי מִדְרָגָתָם, וּמִחְשַׁבְתִּי מִמִּחְשַׁבְתֵּיכֶם' ²⁷,

הקדושה היא קדושה, והחולין הם חולין.

המידה המאחדת בין שמים וארץ, גורמת לכך, שהשמים נעשים שמים וארץ, והארץ נעשית ארץ ושמים,

הגשמיות, היא גשמיות ורוחניות, וכך גם הרוחניות!

²⁶ חלק ג', דף רנז' ע"א.

²⁷ ישעיה, נה' - ט'.

ביום שישי, ירד לחם משנה, והיות והתורה איחדה בין שמים לארץ,
אם כן, יום שישי שהוא חול, ושבת שהיא קודש, הפכו להיות שותפים,
נמצא, שביום שישי ישנה מנה כפולה, ובשבת ישנה מנה כפולה.

זהו הסוד של לחם משנה -

לא רק בשבת אכלו מהלחם משנה, אלא, גם ביום שישי אכלו את החלק מהלחם
משנה,

ואף שבסך הכל אכלו לחם אחד,

אך מאחר והוא ניתן בשותפות של יום שישי עם שבת, לכל אחד מהצדדים
בשותפות - השישי והשבת, יש לחם משנה".

ו. כאשר קין הרג את אחיו, הוא נשפט אצל הקדוש ברוך הוא, וכשיצא
ממשפטו - לימדונו רבותינו ז"ל²⁸ :

"פָּגַע בּוֹ אָדָם הָרָאשׁוֹן, אָמַר לוֹ, מָה נַעֲשֶׂה בְּדִינְךָ?

אָמַר לוֹ, עֲשִׂיתִי תְּשׁוּבָה, וְנִתְפַּשְׁרְתִּי.

הִתְחִיל אָדָם הָרָאשׁוֹן מְטַפֵּחַ עַל פָּנָיו, אָמַר -

כִּךְ הִיא כֹּחָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, וְאֲנִי לֹא הֵיטֵי יוֹדֵעַ! "

מִיָּד עָמַד אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאָמַר²⁹ , 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' וגו'.

אָמַר רַבִּי לֵוִי -

הַמִּזְמוֹר הַזֶּה, אָדָם הָרָאשׁוֹן אָמַר, וְנִשְׁתַּכַּח מְדוּרוֹ,

וּבָא מִשָּׁה, וְחִדְּשׁוּ עַל שְׁמוֹ, 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת'³⁰ .

ובמדרש זה, יש לעיין :

מפני מה, אמר אדם הראשון מזמור זה בדווקא?

²⁸ בראשית רבה, פרשה כב', יג'.

²⁹ תהילים, צב' - א'.

³⁰ והוא ראשי תיבות "למשה".

ז. בעניינו של יעקב אע"ה בבית לבן, מצינו ב"מדרש פליאה" ³¹ :

"כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת".

ובמדרש זה, יש לעיין :

שכן, על מאמר הכתוב ³² , "וַיֵּצֵא אֹתָם, לְאֹמֶר, כֹּה תֹאמְרוּן לְאֹדְנֵי לַעֲשׂוֹ, כֹּה אָמַר
עֲבָדְךָ יַעֲקֹב, עִם לָבֹן גִּרְתִּי, וְאַחֲרַי עַד עֲתָה", ביאר רש"י הקדוש -

"גִּרְתִּי" - בגימטריא תרי"ג,

כלומר, עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים".

**ואם כן, היאך אפשר לומר על יעקב אע"ה, שהעיד על עצמו שקיים את כל ה-
תרי"ג מצוות בבית לבן, שהוא "שמר" רק את מצוות השבת?**

ח. על מאמר הכתוב בפרשת ³³ , "וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי־מִינָן, וַיֹּאמֶר לְאֶשֶׁר
עַל בֵּיתוֹ, הִבֵּא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה, וּטְבַח טֶבַח זֶהֱכֹן, כִּי אֲתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים
בְּצִהָרִים", דרשו רבותינו ז"ל ³⁴ :

"וַיֹּאֲרֵן זֶהֱכֹן, אֵלָּא שְׁבַת,

הֵיךְ מָה דָּאֵת אָמַר ³⁵ , 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, וְהָכִינוּ וְגו'.

הָדָא אָמַרְהּ, שְׁשֶׁמֶר יוֹסֵף אֶת הַשְּׁבַת, קִדְּם שְׁלֵא תִנָּתֵן".

ט. על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ³⁶ , "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ
מְצֻלָּח, וַיְהִי בֵּית אֲדֹנָיו הַמֶּצְרִי", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ³⁷ :

"נראה לי בסייעתא דשמיא -

³¹ הובא בספר "מדרש פליאה" - "בינת נבונים", (אות כג).

³² בראשית, לב' - ה'.

³³ בראשית, מג' - טז'.

³⁴ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

³⁵ שמות, טז' - ה'.

³⁶ בראשית, לט' - ב'.

³⁷ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשתן.

דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ו"ת³⁸,
כי מספר 'יעקב', עולה מספר ז' הוי"ו"ת³⁹, שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה,
תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,
שהם שבעת ימי השבוע ...
אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ו"ת⁴⁰,
שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.
ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,
ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.
על כן⁴¹, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -
שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.
ואז⁴², 'וַיְהִי אִישׁ' -
ראשי תיבות: אֶת יוֹם שַׁבַּת, או: אֶת יוֹם שְׁבִיעִי - 'מַצְלִיחַ'⁴³.
ולכך⁴⁴, 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי' -

³⁸ היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,
וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.
³⁹ וכדלעיל בהערה הקודמת.

⁴⁰ היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,
וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

⁴¹ בראשית, לט' - ב'.

⁴² בראשית, לט' - ב'.

⁴³ בראשית, לט' - ב'.

⁴⁴ בראשית, לט' - ב'.

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הויו"ת, כנגד כל שבועת ימי השבוע".

י. על מאמר הכתוב בפרשת "שמות" ⁴⁵, "וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו - וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם, וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרֵי מִכָּה אִישׁ עֲבָרֵי מֵאָחִיו", דרשו רבותינו ז"ל ⁴⁶:

"וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם' - רָאָה שְׂאִין לָהֶם מְנוּחָה.

הַלֵּךְ וְאָמַר לַפְּרָעָה, מִי שָׁיֵשׁ לוֹ עֶבֶד אִם אֵינוֹ נָח יוֹם אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ הוּא מֵת, וְאֵלּוֹ עֲבָדֶיךָ, אִם אֵין אַתָּה מְנִיחַ לָהֶם יוֹם אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ הֵם מֵתִים.

אָמַר לוֹ, לֵךְ וַעֲשֵׂה לָהֶם כְּמוֹ שֶׁתֹּאמַר,

הַלֵּךְ מֹשֶׁה, וְתִקֵּן לָהֶם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְנוּחַ".

ג. על מאמר הכתוב בפרשת "וישלח" ⁴⁷, "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם, עִיר שָׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בְּבֹאוֹ מִפְּדוֹן אָרֶם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר", דרשו רבותינו ז"ל ⁴⁸:

"וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר' - נִכְנַס בְּעָרֵב שַׁבָּת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְקִבַּע תְּחוּמִּין מִבְּעוֹד יוֹם.

הָדָא אָמְרַת, שְׁשֹׁמֵר יַעֲקֹב אֶת הַשַּׁבָּת קֹדֶם שְׁנִיתוֹ".

ובדבר זה, שומא עלינו לעיין:

מפני מה, קבע יעקב אע"ה תחומין לשבת?

ומפני מה, שמר יעקב אע"ה את השבת קודם שניתן?

ובסייעתא דשמיא, נראה לבאר בזה. כדלהלן:

א. ימי שני חייו של אדם הראשון, היו תשע מאות ושלשים שנה,

⁴⁵ שמות, ב' - יא'.

⁴⁶ שמות רבה, פרשה א', כח'.

⁴⁷ בראשית, לג' - יח'.

⁴⁸ בראשית רבה, פרשה עט', ו'.

וכמאמר הכתוב ⁴⁹ , "וַיְהִי כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חָיָה, תִּשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וַיָּמָת".

ב. מילת "שלם", עולה בגימטריא למניין 930 ⁵⁰ , וכמניין ימי חייו של אדם הראשון.

ג. ואם כן, כאשר נאמר בפסוק ⁵¹ , "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, בָּבֹאוֹ מִפְּדֹן אֶרֶם, וַיַּחֲנוּ אֶת פְּנֵי הָעִיר",

כוונת הדברים, שזכה יעקב אע"ה, לתקן את חטאו של אדם הראשון ⁵² , ועל ידי כך, הוא זכה להיות "שלם" בכל ענייניו.

ד. עיקר תיקון זה, תיקן יעקב אע"ה באמצעות השבת, וזאת, מחמת שהשבת מייחדת ומייקרת את מי שאמר והיה העולם ⁵³ , ובשמירתה מגיע האדם להתבטלות מוחלטת לפני הבורא ית"ש.
ה. לפיכך:

בשמו של יעקב אע"ה, ישנם ז' הוו"ת ⁵⁴ , אשר הם, כנגד ז' ימות השבוע, ובעיקר כנגד יום השבת, לצורך תקנת חטאו של אדם הראשון.

⁴⁹ בראשית, ה' - ה'.

⁵⁰ היינו:

כאשר נמנה את האותיות הסופיות, אותיות מנצפ"ך, בסדר המאות, (ק' = 100, ב' = 200, ש' = 300, ת' = 400, ב' = 500, פ' = 600, ו' = 700, פ' = 800, צ' = 900),
האות פ', עולה למניין 600.

ואם כן, מילת "שלם", עולה בגימטריא למניין 930, (ש' = 300, ז' = 30, פ' = 600).

⁵¹ בראשית, לג' - יח'.

⁵² וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁵³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁵⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ובאותה השעה שתיקן זאת, הוא זכה לשלימות, "שָׁלֵם", בתיקון החטא הַמְּכֹון כמניין שנות חייו של אדם הראשון.

ו. ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי ה"מדרש פליאה" ^{55 56}, "כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת":

שכן, מילת "שָׁמַר", מתפרשת מלשון מילת "צָפִיָּה".

וכעין שפירש רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ⁵⁷, "וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֶחָיו, וְאָבְיוֹ שָׁמַר אֶת הַדָּבָר": "היה ממתין ומצפה, מתי יבוא".

והיינו, שיעקב אע"ה, היה כל ימיו בציפייה מתמדת, לתקן את חטאו של אדם הראשון.

ולפיכך, כאשר קיבל יעקב אע"ה בבית לבן, את החלק של סור מִרְעִי ^{58 59}:

הוא שאף להשלים את תיקונו בפרצוף של אדם הראשון ⁶⁰, על ידי מעלת מצוות השבת הרומזת לתשובה ⁶¹,

ועל כן, "כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת":

היינו, לא ציפה יעקב אע"ה, לְדָבָר, בבית לבן, "כי אם למצוות השבת", לצורך התיקון הנזכר לעיל. ודוק.

ומעתה, בין תבין:

א. במעלת מצוות שבת, דרשו רבותינו ז"ל ⁶²:

⁵⁵ הובא בספר "מדרש פליאה" - "בינת נבונים", (אות כג').

⁵⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁵⁷ בראשית, לז' - יא'.

⁵⁸ תהילים, לד' - טו'.

⁵⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁶⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁶¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁶² תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים פ"ג ה"ט.

"בתורה ובנביאים ובכתובים, מצינו, שהשבת שקולה כנגד כל המצוות שבתורה.

בתורה, דכתיב ⁶³, 'עַד אֲנִי מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרָתִי,

וכתיב ⁶⁴, 'רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשְׁבֹּת.

בנביאים, דכתיב ⁶⁵, 'וַיִּמְרוּ בֵּי הַבָּנִים, בְּחֻקוֹתַי לֹא הָלְכוּ וְגו',

וכתיב ⁶⁶, 'וְאַתָּה שְׁבֹתַתִּי חֲלָלוּ מְאֹד.

בכתובים, דכתיב ⁶⁷, 'וַעַל הַר סִינִי יִרְדֹּתִי,

וכתיב ⁶⁸, 'וְאַתָּה שְׁבֹת קִדְשֶׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם'."

ולהמתבאר, יתבארו הדברים כמין חומר:

מפני מה, שמירת שבת שקולה כנגד תרי"ג מצוות,

שכן, על ידה זוכה האדם לשלימות, וכנתבאר לעיל, ובבחינת "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם"

⁶⁹.

ב. במסכת שבת ⁷⁰, מצינו לדבריו של רבי יוחנן משמו של רבי שמעון בר

יוחאי:

"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים,

שנאמר ⁷¹, 'כֹּה אָמַר ה' לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שְׁבֹתוֹתַי,

⁶³ שמות, טז' - כח'.

⁶⁴ שמות, טז' - כט'.

⁶⁵ יחזקאל, כ' - יג'.

⁶⁶ יחזקאל, כ' - יג'.

⁶⁷ נחמיה, ט' - יג'.

⁶⁸ נחמיה, ט' - יד'.

⁶⁹ בראשית, לג' - יח'.

⁷⁰ ק"ח ע"ב.

⁷¹ ישעיה, נו' - ד'.

וכתיב בתריה ⁷², 'וְהָבִיאוּתִּים אֶל הָר קָדְשִׁי'."

ולחמתבאר, אתי שפיר :

שכן, על ידי שמירת שבת קודש, מתקן האדם את חטאו של אדם הראשון ⁷³, כפי
בחינתו של יעקב אע"ה,

וממילא, הוא מביא את העולם אל תכליתו, בגאולה השלימה.

ג. על מאמר הכתוב ⁷⁴, "רְאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי
אֲמִית וְאֶחָדָה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאֵין מִיָּדִי מְצִיל", כתב רש"י הקדוש :

"רְאוּ עֲתָה' - הִבִּינוּ מִן הַפּוֹרְעָנוֹת שֶׁהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם, וְאֵין לָכֶם מוֹשִׁיעַ, וּמִן הַתְּשׁוּעָה
שֶׁאוֹשִׁיעֶכֶם וְאֵין מוֹחָה בִּידֵי."

ומבואר מדבריו הקדושים :

שמילת "רְאוּ", אינה מתפרשת כראייה בעלמא, אלא כראייה שיש עמה
התבוננות.

וממילא אם כן, במאמר הכתוב ⁷⁵, "רְאוּ כִּי יִהְיֶה נָתַן לָכֶם הַשָּׁבֶת, עַל כֵּן הוּא נָתַן
לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָחֶם יּוֹמִים, שְׂבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו, אֶל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי", כך הוא ביאור הכתוב :

"רְאוּ" דייקא, ראייה שיש עמה התבוננות,

והתבוננות זו, היא, היאך יוכל האדם לבוא אל תכלית בריאתו,

והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון ⁷⁶.

⁷² ישעיה, נו' - ז'.

⁷³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁷⁴ דברים, לב' - לט'.

⁷⁵ שמות, טז' - כט'.

⁷⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ד. בדברה הראשונה שבעשרת הדברות, ציוונו הקדוש ברוך הוא ⁷⁷, "אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבֵּית עַבְדִּים", ורבותינו הראשונים כמלאכים ⁷⁸, נתקשו בזה:

מפני מה, לא אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר בָּרָאתִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ",

שכן, מלכותו של הקדוש ברוך הוא, קדמה הרבה קודם ליציאת מצרים?

ברם, על פי האמור בדברינו, נוכל לבאר זאת, כדלהלן:

שכן, מכיוון שתכלית גלות מצרים, היא בעבור בירור תיקון רפח' ניצוצין ⁷⁹, והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון, והשבת העולם אל תיקונו,

אם כן, עיקר גילוי מלכותו יתברך, היה דווקא בעת יציאת מצרים.

ולפיכך, אף בדברה של שמירת שבת קודש, נאמר עניין יציאת מצרים,

וכמאמר הכתוב ⁸⁰, "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצֵאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת". ודוק.

ד. כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א ⁸¹:

"ידוע, שגלות זאת גלות אדום, שאנחנו שרויים בה זה קרוב לאלפיים שנה בעוונותינו הרבים, 'עֶבֶר קָצִיר, כָּלָה קִיץ, וְאֶנְחֵנוּ לֹא נוֹשָׁעֵנוּ' ⁸²,

⁷⁷ שמות, כ' - ב'.

⁷⁸ יעויין בדברי רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א:

שהביא לקושיא זו, משמו של חמיו רבינו יהודה הלוי זיע"א,

והאריך לבאר את עניין זה בדרך אחרת, מהנתבאר במאמר זה.

⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁸⁰ דברים, ה' - יד'.

⁸¹ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

⁸² ירמיה, ח' - כ'.

ואחת הסיבות העיקריות, ואולי העיקרית שבהן, היא עוון מכירת יוסף הצדיק ע"ה, כנזכר בזוהר הקדוש⁸³.

ומצינו בזוהר הקדוש⁸⁴, מאמר נוסף, שעל ידי שמירת השבת, יהיה תיקון למכירת יוסף, וממילא תבוא הגאולה, שהשבת, קשורה ושייכת לגאולה העתידה, כנזכר לעיל.

וזו לשונו שם⁸⁵ -

כְּד פְּקִיד לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּמֶרְה, עַל שְׁבֻתָּא, בְּגִין, דְּאֵתְיָא מִדֵּת דִּינָא, לְקַטְרָגָא עַל הַהוּא חוּבָא דְּצַדִּיק, דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, דְּאִיהוּ לְקַבִּיל יוֹמָא דְּשְׁבֻתָּא, וְאִינוּן אֲפִיקוּ לֵיהּ לְחוּל.
אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אֵית לֹון רְפוּאָה לְהַהוּא חוּבָה, אִי אִינוּן נְטָרִין לְיוֹמָא דְּשְׁבֻתָּא, דְּאִיהוּ לְקַבִּיל צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים⁸⁶. עַד כֹּאן לְשׁוֹנו.
הרי לך חידוש נפלא, יוסף הצדיק ע"ה מידתו מידת היסוד, והיא מאירה בשבת שהיא מידת המלכות, ומאחר שמכרוהו למצרים, שהם הגרועים שבאומות העולם, הנרמזים בימות החול,

הרי חיללו את מידת המלכות היא שבת!

⁸³ "זוהר חדש", (פרשת "וישב", דף נ' ע"א).

⁸⁴ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁸⁵ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁸⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

כְּשֻׁצָה אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּמֶרְה, עַל שְׁבֻתָּא, מְשׁוּם, שְׂבָאָה מִדֵּת הַדִּין, לְקַטְרָג עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁמָכְרוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד יוֹם הַשְּׁבֻתָּא, וְהֵם הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְחוּל.
אֲמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי יֵשׁ לָהֶם רְפוּאָה לְאוֹתוֹ הַחֲטָא, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֶת יוֹם הַשְּׁבֻתָּא, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים.

ולכן, ניתנה לנו השבת, כדי לתקן ולכפר מידת יוסף.
ועתה, נתבאר בזה, מדוע הגאולה תלויה בשמירת שבת,
שכן, בעוון מכירת יוסף, 'עבדים משלו בנו'⁸⁷,
על כן, באה מצוות שמירת שבת, ומכפרת על הגלות, שהיא בעבור מכירת יוסף.
ועוד, מובא בזהר הקדוש⁸⁸, וזה לשונו -
תא חזי, כתיב בדברות במשנה תורה⁸⁹, 'וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּפְדֶּךָ
ה' אֱלֹהֶיךָ מִיָּד מִצְרַיִם, לָכֵן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם
הַשַּׁבָּת'.
הכא, אוליף לן אורייתא, רזא עילאה,
דקא, ההוא צדיקא דאזדבן לעבדא במצרים, ואחילו ליה.
לקבליה, איהו זכור את יום השבת.
ובגין כך, אמר לון קודשא בריך הוא לישאל,
בבעו מנכון, הוו דכירין ההוא צדיקא דאזדבן על ידיכו, והנה לעבדא במצרים,
ובההוא חובא אתגזר עליכו לאשתעבדא במצרים,
ולכפרא ההוא חובה דזבינתון ליה, נטרו יומא דשבתא, וישתביק לכון,
דקא יומא דשבתא, לקבליה איהו.
כדאוקימנא ברזא דמהימנותא ... ויוסף שבת אקרי לתתא, לקביל צדיק חי
העולמים, ואקרי שבת לעילא,
ובגין כך, כתיב⁹⁰, 'על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום השבת'⁹¹. עד כאן לשונו.

⁸⁷ איכה, ה' - ח'.

⁸⁸ תוספת חלק ב', דף רעו' ע"א, סימן ט'.

⁸⁹ דברים, ה' - יד'.

⁹⁰ דברים, ה' - יד'.

⁹¹ ותרגום דבריו הקדושים:

אכן, הדברים ברורים, ולמדנו מהם, גם על השייכות שבין שמירת שבת ליציאת מצרים,

כי על גלות מצרים, שבאה בעבור מכירת יוסף, באה השבת לכפר,

ולכן, צריך לזכור יציאת מצרים בשבת, להבין סיבת מצוותה, והיא כפרת מכירת יוסף ...

ומרנא הגאון החיד"א זצ"ל, האריך והרחיב בעניין מכירת יוסף, בדרש וברמז.

וכך כתב בספרו 'נחל קדומים' ⁹², לבאר הפסוק ⁹³, 'וְאַתָּה דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ, כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹתֵיכֶם, לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ -

כי משה רבינו ע"ה, יש בו בחינת יוסף, והוא קיבל חטא השבטים עם יוסף.

ובמרה, קיטרגה מידת הדין, להחזירם למצרים,

דכתיב ⁹⁴, 'שָׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם'.

בא וראה, כתוב בדברות במשנה תורה (דברים, ה' - יד'), 'וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּפְדְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטִייה, עַל כֵּן צֹוֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

כאן, מלמדת אותנו התורה, סוד עליון,

שהרי, הצדיק ההוא שנמכר לעבד במצרים, וחללו אותו,

כנגדו, הוא 'זכור את יום השבת'.

ומשום כך, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל,

בבקשה מכם, תהיו זוכרים את הצדיק ההוא שנמכר על ידכם, והיה עבד למצרים, ובחטא ההוא נגזר עליכם להשתעבד במצרים,

ולכפר על החטא ההוא שמכרתם אותו, שמרו את יום השבת, וימחל לכם,

שהרי יום השבת, הוא כנגדו.

כמו שבארנו בסוד האמונה ... ויוסף נקרא שבת למטה, כנגד צדיק חי העולמים, שנקרא שבת למעלה,

ומשום כך, כתוב (דברים, ה' - יד'), 'עַל כֵּן צֹוֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

⁹² פרשת "תצווה".

⁹³ שמות, לא' - יג'.

ולא רצתה במה שקיבל משה.

ו-ה', נתן להם השבת לכפר, דההוא צדיקא בשביעאה אחיד⁹⁵.

וזה שאמר⁹⁶, 'וְאַתָּה', שיש בדך בחינת יוסף, וקיבלת חטא השבטים, ולא רצתה מידת הדין עד שנתן השבת,

אם כן, עליך שאתה רוצה שיתכפר חטא יוסף, 'דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'⁹⁷,

'אֲדֹי'⁹⁸ - מיעוט⁹⁹, מסיבת מידת הדין שקיטרגה,

'אֶת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ'¹⁰⁰, כי בזה נחה שקטה מידת הדין. עד כאן לשונו.

ובספרו 'כסא דוד'¹⁰¹, כתב, וזה לשונו -

ונקדים, מה שראיתי להרב עיר וקדש הרב נתן שפירא ז"ל, בעל 'מצת שימורים', בדרשותיו, מכתב יד קודשו.

שכתב, דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות זה יצאו ממצרים,

דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם.

וזה שכתוב¹⁰², 'וַיִּקַּח מִנְּשָׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ', עוצם ותוקף עניין יוסף עמו, שהוא יתקן הכל.

⁹⁴ ויקרא, כו' - יח'.

⁹⁵ היינו:

יוסף הצדיק ע"ה, אחוז ודבוק בבחינת השבת יום השביעי.

⁹⁶ שמות, לא' - יג'.

⁹⁷ שמות, לא' - יג'.

⁹⁸ שמות, לא' - יג'.

⁹⁹ תלמוד ירושלמי, פסחים, פ"א ה"ד.

¹⁰⁰ שמות, לא' - יג'.

¹⁰¹ חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז'.

¹⁰² שמות, יג' - יט'.

וזה שכתוב ¹⁰³, 'וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם', לפי ש- 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' ¹⁰⁴, זהו תורף דבריו.

ולפי דברי ה- 'זוהר חדש', נראה, דמִידת הדין לא רצתה במה שקיבל משה, ורצתה שיחזרו למצרים, וניצולו על ידי שמירת שבת.

ועוד אמרו רבותינו ז"ל ¹⁰⁵, דעמלק בא, על שֶׁרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה.

ויש להעיר, דעדיין לא ניתנה תורה?

ואפילו תימא, על המצוות שניתנו במרה,

מכל מקום, הא עדיין לא נצטוו בתלמוד תורה.

ונקדים מה שכתב ב- 'זוהר חדש' ¹⁰⁶, ו- 'בסתר תורה' ¹⁰⁷, דגלות מצרים, היה על מכירת יוסף כב' שנים, לכל שבט - עשר שנים שמכרוהו ¹⁰⁸,

תוריד מהם עשר שנים, שניכו להם בעבור השבטים הקדושים שמתו במצרים, נשארו רד"ו.

וכשבאו למרה, אמרה מידת הדין, דהיה להם לסבול שבע על חטואתם,

ונתן להם את השבת, דההוא צדיקא שביעאה בה אחיד וכו' ¹⁰⁹. עד כאן.

ועוד אמרו שם ¹¹⁰, וזה לשוננו -

¹⁰³ שמות, יג' - יח'.

¹⁰⁴ שמות, יג' - יט'.

¹⁰⁵ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

¹⁰⁶ פרשת "וישב", דף לו' ע"א.

¹⁰⁷ שם, דף לז' ע"א.

¹⁰⁸ היינו:

שהרי, עשר פעמים כב', הוא 210.

¹⁰⁹ היינו:

כי אותו הצדיק השביעי, הוא יוסף, אחוז בשבת קודש.

¹¹⁰ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

"מאי טעמא, יהושע אגח קרבא, ולא מן שאר עמא?
אלא, בגין דעמלק אתא עליהו, על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה,
כמה דאתערו חכמים זכרונם לברכה, אלמלי נטרו ישראל שבתא קמא, לא שלטא
בהו אומה ולשון.
מה כתיב ¹¹¹, 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו',
וכתיב ¹¹², 'ויבא עמלק'...
בההיא שעתא, אמר ליה משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזא,
בגין, דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו בההוא חובא אתי עלן ¹¹³. עד כאן.
ועל פי דברי ה-זוהר ¹¹⁴ וה-זוהר חדש, יבוא הכל על נכון,
דדריש ¹¹⁵, 'ויהוה ה' עץ' - דא אורייתא,
ורומז לשבת, וגם 'זאת התורה' ¹¹⁶.

¹¹¹ שמות, טז' - כז'.

¹¹² שמות, יז' - ח'.

¹¹³ ותרגום דבריו הקדושים:

מה הטעם, יהושע ערך קרב, ולא משאר העם?

אלא, משום שעמלק בא עליהם, על אותו החטא של שבת שלא שמרו אותו,
כמו שהעירו חכמינו זכרונם לברכה, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שולטת בהם אמה ולשון.

מה כתוב (שמות, טז' - כז'), 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו',

וכתוב (שמות, יז' - ח'), 'ויבא עמלק'...

באותה שעה, אמר לו משה ליהושע, צא וערך קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי,

משום, שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא באותו החטא בא עלינו.

¹¹⁴ בפרשת "וישב", דף מט' ע"ב.

¹¹⁵ שמות, טו' - כה'.

¹¹⁶ במדבר, יט' - יד'.

ונמצא, דניתן להם השבת, והיא התורה, והוא הקדוש ברוך הוא, להינצל ממידת
הדין שקיטרגה על חטא יוסף הצדיק וכו'.

ו-'עמלק', גימטריא 'מר',

בא, על שבת במרה.

אמור מעתה, זה אחד מטעמי זכירת עמלק,

לזכור, כי בחילול שבת, ומיעוט הדביקות, בא עמלק, להיזהר בזה,

כי איככה נוכל למחות זכרו, כל שסיבת חטא שגרם ביאתו, עודנו בישראל?

כי בבית שני, נתעורר קנאה ושנאה, ונתעורר עוון יוסף אשר קנאוהו השבטים
ושנאוהו,

כמו שמפרש ב-'זוהר חדש'¹¹⁷, עיין שם באורך.

וזה שנאמר¹¹⁸, 'ה' מִלֶּךְ גָּאוֹת לְבֶשׁ, לְבֶשׁ ה' עוֹ הַתְּאֲזָר',

'הַתְּאֲזָר', גימטריא תרי"ג.

כמו שאמרו דורשי רשומות, כי שומר שבת, כמקיים כל התורה.

והם דברי רבותינו ז"ל¹¹⁹, אין ישראל נגאלים, אלא בזכות השבת,

שנאמר¹²⁰, 'בְּשׁוֹבָה וְנַחַת תִּנְשְׁעוּן'. עד כאן לשון מרן החיד"א בקיצור.

ועיין עוד בספריו, שהאריך בזה,

וביניהם, בפירושו על התורה, 'פני דוד'¹²¹, על הפסוק¹²², 'וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', שכתב מה שנתבאר לעיל בקיצור,

¹¹⁷ איכה.

¹¹⁸ תהילים, צג' - א'.

¹¹⁹ ויקרא רבה, פרשה ג', א'.

¹²⁰ ישעיה, ל' - טו'.

¹²¹ פרשת "ואתחנן", אות יב'.

והוסיף, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ -

'וְזָכַרְתָּ', שתזכור סיבת העבדות, דהיה בעבור יוסף,
ומידת הדין, היא הנותנת שתשבו ז' פעמים חשבון זה.

'וַיִּצְאָדָּה' וכו', והיה קטרוג,

על כן, 'צִוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', ושבֹּת מִכַּפְרָת.

אם כן, היזהרו, שלא תחובו חובת גלות.

ואפשר, שזה טעם שטעו בני אפרים לצאת קודם גאולת ישראל¹²³,

דסלקא דעתייהו, שהגלות הוא לזרע השבטים, לא להם,

דאתו מיוסף, שלא חטא, ואדרבא הם חטאו עמו.

ויתכן, שזה רמז יוסף הצדיק לאחיו, שציוה לפניהם¹²⁴, 'וּטְבַח טָבַח וְהָכֵן' -
לשבת, כמו שאמרו ז"ל¹²⁵,

באשר הוא ש"ס טעם לאחיו, לומר להם, שעל ידי השבת יתכפר להם, ויזהרו
לשמור שבת. עד כאן לשונו.

והנה, יש במדרש רבה¹²⁶, על הפסוק¹²⁷, 'וּטְבַח טָבַח וְהָכֵן' -

וְאִין 'הָכֵן', אֶלָּא שַׁבָּת,

היף מֶה דְּאֵתָּ אָמַר¹²⁸, 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, וְהָכִינוּ וְגו'.

הָדָא אָמְרָה, שְׁשֹׁמֵר יוֹסֵף אֶת הַשַּׁבָּת, קִדְּם שְׁלֵא תִנְתֵּן.

¹²² דברים, ה' - טו'.

¹²³ סנהדרין, צב' ע"ב.

¹²⁴ בראשית, מג' - טז'.

¹²⁵ ראש השנה, טז' ע"ב.

¹²⁶ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

¹²⁷ בראשית, מג' - טז'.

¹²⁸ שמות, טז' - ה'.

¹²⁹ אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶתָּה שְׁמֵרֶת אֶת הַשַּׁבָּת עַד שֶׁלֹא נִתְּנָה,

חֲפִידָּה, שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה שָׁבֹן בְּנֶךְ יִהְיֶה מִקָּרִיב בַּשַּׁבָּת.

מִיָּנִין?

מִמָּה שֶׁקָּרְאוּ בְּעֵינֵינוּ ¹³⁰, 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם'. עַד כֹּאן.

והקשה על כך הרב חיד"א ¹³¹ -

שהרי, כמה מצוות עשה יוסף, ומדוע דווקא על זה ניתן לו שכרו?

ותירץ -

שבמעשה זה, יש יתרון,

שביקש בזה, לרמוז לְאָחִיו, שיהיה להם כפרה על החטא שמכרוהו, על ידי שמירת שבת.

ועל כן, רצה ה' את מעשיו.

ולכן, משה רבינו ע"ה, השתדל על תקנת יום השבת לישראל, במצרים, אצל פרעה ¹³²,

כי ידע, שלא יוכלו לצאת משיעבודם, עד שיכפרו על חטא מכירת יוסף,

והכפרה, תהא על ידי שמירת שבת קודש. עַד כֹּאן.

גם נודע, כי נשמת יוסף הצדיק ע"ה, היא נשמת אדם הראשון ¹³³,

ולכן, שופריה, ואיקונין שלו, כשל אביו - שהיה גלגול אדם הראשון ¹³⁴.

וזה, סוד ירידתו למצרים, עלילת אשת אדוניו, ושיבתו בבית האסורים.

¹²⁹ מדרש תנחומא, (פרשת "נשא", אות כח').

¹³⁰ במדבר, ז' - מח'.

¹³¹ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "ואתחנן", אות יב').

¹³² שמות רבה, פרשה א', כח'.

¹³³ "שער הגלגולים", (הקדמה לב').

¹³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'.

ובמדרש ¹³⁵, איתא -

שכשפגש אדם הראשון את קין, ושאלו: מה נעשה בדינך?

השיבו: עשיתי תשובה, ונתכפר לי.

אמר אדם: כך כוחה של תשובה!!

פתח ואמר ¹³⁶: 'מְזֻמֹּר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת'. עד כאן.

וקשה -

מה כוונתו, באומרו, כך כוחה של תשובה?

וכי לא ידע זאת אדם, בחכמתו הנפלאה, שכל רזי תורה היו גלויים לו?

אלא, נראה לבאר -

שאדם הראשון אמר, הרי קיימא לן ¹³⁷, **היכי דמי בעל תשובה? - באותו פרק,**

באותה אשה, באותו מקום.

וכשראה, שבכוח שמירת שבת, אפשר לתקן הכל, כתשובת המשקל,

הבין, שזה טעם שנברא בערב שבת, שהוא זמן כפרתו ומקום כפרתו.

ומעתה, מובן -

שהשומר שבת כהלכתו, מוחלים לו כל עוונותיו ¹³⁸, שהיא שקולה כנגד כל

התורה ¹³⁹.

אחר כך, ראיתי, להרב יצחק שרים, בספרו 'ליקוטים מפרדס' ¹⁴⁰, שפירש גם

בדרך זאת.

¹³⁵ בראשית רבה, פרשה כב', כח'.

¹³⁶ תהילים, צב' - א'.

¹³⁷ יומא, פו' ע"ב.

¹³⁸ שבת, קיח' ע"ב.

¹³⁹ שמות רבה, פרשה כה', יב'.

¹⁴⁰ פרשת "ויקהל", דרוש טו'.

ודע, כי כתבו המקובלים ¹⁴¹ -

כי בכוח קבלת שבת, נכרתת מלכות עשיו וישמעאל.

ולכן, אנו אומרים בקבלת שבת: 'הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפֶר קוֹמִי וכו', שהיא עת הגאולה.

וכמו כן, אומרים: 'הַתְּעוֹרְרִי, הַתְּעוֹרְרִי ... כְּמִשּׁוֹשׁ חֲתָן עַל כָּלָה'."

ה. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם. וכדלהלן:

א. **אצל יוסף הצדיק ע"ה**, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל "טוב" שנים ¹⁴².

ב. **אצל יעקב אע"ה**, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים ¹⁴³.

ג. **אצל משה רע"ה**, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב" ¹⁴⁴, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול ¹⁴⁵.

והנה, ג' יסודי עולם אלו, זכו והשפיעו מכוח טובתם לכל. וכדלהלן.

א. **יוסף הצדיק ע"ה -**

וכמאמר הכתוב בפרשתן ¹⁴⁶, "וַיֹּסֶף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ, הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ, וַיָּבֵאוּ אֵחָיו יוֹסֵף, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְסִים אָרְצָה".

ב. **יעקב אע"ה -**

וכפי שמצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא ¹⁴⁷:

¹⁴¹ "דבר בעתו", (חלק א', יום שבת קודש, דף עח' ע"א. ועוד).

¹⁴² בראשית, לז' - ב'.

¹⁴³ בראשית, מז' - כח'.

¹⁴⁴ שמות, ב' - ב'.

¹⁴⁵ סוטה, יב' ע"א.

¹⁴⁶ בראשית, מב' - ו'.

¹⁴⁷ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעָב, שְׁפִיּוֹן שָׁיֵרָד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׁם, עָלָה הָרָעָב".

ג. משה רע"ה -

וכפי שמצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה ¹⁴⁸ :

"שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן.

באר - בזכות מרים,

עמוד ענן - בזכות אהרן,

מן - בזכות משה.

מתה מרים - נסתלק הבאר,

שנאמר ¹⁴⁹ , 'וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם', וכתוב בתריה ¹⁵⁰ , 'וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה',

וחזרה בזכות שניהן ¹⁵¹ .

מת אהרן - נסתלקו ענני כבוד,

שנאמר ¹⁵² , 'וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרְד',

מה שמועה שמע?

שמע, שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להילחם בישראל ...

חזרו שניהם בזכות משה ¹⁵³ ."

¹⁴⁸ תענית, ט' ע"א.

¹⁴⁹ במדבר, כ' - א'.

¹⁵⁰ במדבר, כ' - ב'.

¹⁵¹ היינו:

בזכות משה רע"ה, ובזכות אהרן הכהן ע"ה.

¹⁵² במדבר, כא' - א'.

¹⁵³ היינו:

הבאר וענני הכבוד, חזרו לעם ישראל, בזכותו של משה רע"ה בלבד.

ומבואר מכל האמור :

שעל ידי קדושת "טוב" של המחשבה, המביאה את מידות "יסוד ודעת",

זכו אותם ג' יסודי עולם, למציאת חן וחסד,

וממילא, הם יכלו להשפיע מטובתם לאחרים.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן"¹⁵⁴, "לא מְרַבְּכֶם מְכַל הָעַמִּים חֶשֶׁק
יְהוָה בְּכֶם, וַיִּבְחַר בְּכֶם, כִּי אֶתֶם הַמְּעַט מְכַל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת
חולין¹⁵⁵ :

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם
לפני¹⁵⁶,

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני¹⁵⁷, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר',

למשה ואהרן, אמר¹⁵⁸, 'וַיִּנְחֲנוּ מֶה',

לדוד, אמר¹⁵⁹, 'וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ'...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וַיִּנְחֲנוּ מֶה'."

¹⁵⁴ דברים, ז' - ז'.

¹⁵⁵ פט' ע"א.

¹⁵⁶ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

¹⁵⁷ בראשית, יח' - כז'.

¹⁵⁸ שמות, טז' - ח'.

¹⁵⁹ תהילים, כב' - ז'.

"וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפַּת אָדָם וְכַזּוֹי עִם."

והנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן" ^{160 161}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה רע"ה.

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁶², "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך, תנה אתו על ידי, ואני אשיבנו אליך", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ¹⁶³, דין ¹⁶⁴, ואידך ^{165 166} - יופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹⁶⁷,
'ויקנאו למשה במחנה' ¹⁶⁸ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ¹⁶⁹, 'את שני בני תמית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.

¹⁶⁰ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹⁶¹ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:
"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,
ישראל" -

יצחק, שרה, בבקה, בחל, אברהם, לאה".

¹⁶² בראשית, מב' - לז'.

¹⁶³ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁶⁴ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁶⁵ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁶⁶ איוב, ה' - ב'.

¹⁶⁷ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹⁶⁸ תהילים, קו' - טז'.

'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם¹⁷⁰.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א¹⁷¹:

"שוב ראיתי בדברי המקובלים¹⁷², **דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,**

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים¹⁷³, **יעקב מלבר ומשה מלגאו,**

ופירש הרב של"ה ז"ל¹⁷⁴, **יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה**

מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים:

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

¹⁶⁹ בראשית, מב' - לז'.

¹⁷⁰ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹⁷¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹⁷² יעניין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אָזְלִי".

וענין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזר מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁷³ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁷⁴ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

וממילא, אמירתו של ראובן ¹⁷⁵, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית", נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל ^{176 177}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו! והנה, לעיל ¹⁷⁸, הובאו דבריו הקדושים של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷⁹:

"ונקדים, מה שראיתי להרב עיר וקדיש הרב נתן שפירא ז"ל, בעל 'מצת שימורים', בדרשותיו, מכתב יד קודשו.

שכתב, דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות זה יצאו ממצרים,

דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם.

וזה שכתוב ¹⁸⁰, 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, עוֹצֵם וְתוֹקֵף עֲנִיִּין יוֹסֵף עִמּוֹ, שֶׁהוּא יִתְקַן הַכֹּל.

וזה שכתוב ¹⁸¹, 'וַיִּחְמְשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֲרָץ מִצְרָיִם, לִפְנֵי שֵׁ-וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' ¹⁸²."

¹⁷⁵ בראשית, מב' - לז'.

¹⁷⁶ חולין, פט' ע"ב.

¹⁷⁷ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹⁷⁸ באות ד'.

¹⁷⁹ בספרו הקדוש "כסא דוד", (חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז').

¹⁸⁰ שמות, יג' - יט'.

¹⁸¹ שמות, יג' - יח'.

¹⁸² שמות, יג' - יט'.

ומעתה, אותה הענווה שהיתה בו במשה רע"ה, כלולה ודבוקה אף ביוסף הצדיק
ע"ה, אשר היה כלול ודבוק באביו יעקב אע"ה,

דהנה, ידועים ומפורסמים, דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ¹⁸³,
"וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֻנֶּת פָּסִים":

"כל מה שלמד משם ועבר, מסר לו ...

שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

ו. צא ולמד:

א. מילת "מזוזה", עולה בגימטריא קטנה למניין 29,

וכמו כן, המילים "משה רבינו", עולים בגימטריא קטנה למניין 28, ועם הכולל
עולים למניין 29.

והנה, כתב מו"ז הגה"ק רבי יעיש קריספין זיע"א ¹⁸⁴:

דהנה, אמר שלמה הע"ה ¹⁸⁵, "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה, גַּם אֶת זֶה
לְעִמָּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים, עַל דְּבָרָת שְׁלֵא מִצָּא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה",

ומבואר, שכל דבר שבקדושה, ברא הקדוש ברוך הוא כנגדו - בטומאה,

וממילא אם כן, כשם שברא הקדוש ברוך הוא "מזוזה" בקדושה, כן ברא הקדוש
ברוך הוא "מזוזה" בטומאה.

והנה, "מזוזה" השייכת לקדושה, כתוב בה מבחוץ שם "ש-ד-י",

וב-"מזוזה" השייכת לטומאה, כתוב בה מבחוץ שם "יגר".

ולפיכך, לבן הארמי, שרצה לבטל את כל קיומו של עם ישראל, אמר ¹⁸⁶, "יגר
שְׁהִדּוּתָא",

¹⁸³ בראשית, לז' - ג'.

¹⁸⁴ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה (בראשית, כז' - כט').

¹⁸⁵ קהלת, ז' - יד'.

¹⁸⁶ בראשית, לא' - מז'.

ברם, יעקב אע"ה שרצה להכניעו, אמר ¹⁸⁷, "גלעד".

והנה, ז' האומות שהיו בארץ ישראל, הציבו "מזוזה" של הטומאה בפתחם, שהם סיחון מלך האמורי ו-עוג מלך הבשן, והיו מעלים להם שכר, בכדי שישמרו עליהם,

וזאת, מחמת שהמילים "סיחון - עוג", עולים בגימטריא למניין "יגר".

והנה, כתבו רבותינו המקובלים זיע"א -

שיש יב' גבולי אלכסון, יב' צירופי הוי"ה, יב' שבטי י-ה, יב' חודשים בשנה,

ולפיכך, לכל שבט ושבט מעם ישראל, יש שם הוי"ה אחד שמשפיע עליו.

ולצורך הכנעת קליפת "סיחון - עוג", שהיא בחינת "מזוזה" שבטומאה -

הציב משה רע"ה, במקום מלכותם של סיחון ו-עוג, ב' שבטים וחצי,

שהם: ראובן, גד, וחצי שבט המנשה,

שכן, ב' שבטים וחצי, מקבלים ב' וחצי שמות הוי"ה.

והנה, ב' וחצי שמות הוי"ה, עולים בגימטריא למניין ¹⁸⁸ 65,

וכמו כן, מילת "מזוזה", עולה בגימטריא למניין 65.

ובכוח זה, הצליח משה רע"ה -

להכניע את קליפת "סיחון - עוג", שהיא בחינת "מזוזה" שבטומאה,

ולהחליפה ב-ב' וחצי שבטים קדושים, שהם בחינת "מזוזה" שבקדושה.

והוא מאמר הכתוב בעניינו של משה רע"ה ¹⁸⁹ -

¹⁸⁷ בראשית, לא' - מז'.

¹⁸⁸ היינו:

שם הוי"ה, עולה בגימטריא למניין 26,

ואם כן, ב' שמות וחצי, של שם הוי"ה, עולים יחד בגימטריא למניין 65.

¹⁸⁹ דברים, לג' - כא'.

"וַיָּרָא רֵאשִׁית לוֹ, כִּי שָׁם חָלְקֶת מַחֲקֶק סֶפּוֹן, וַיִּתֵּן רֵאשִׁי עִם, צְדָקָת יְהוָה עֲשֵׂה,
וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל",

שבכוה ראייתו הקדושה של משה רע"ה, עשה צדקה עם עם ישראל,

שהצליח להכניע את בחינת "מזוזה" שבטומאה, ולהחליפה לבחינת "מזוזה"
שבקדושה.

ומעתה, נשכיל ונבין :

שעניין "מזוזה", מִכּוֹן כנגד משה רבינו ע"ה.

ב. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁹⁰, "וַיָּאֵל שֵׁדִי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאִישׁ,
וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אַחֲיֵכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִין, וְאֲנִי כֹאשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי", כתב ה"זוהר
הקדוש" ¹⁹¹ :

"לִפְנֵי הָאִישׁ' - דָּא יוֹסֵף".

ג. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁹², "וַיָּאֵל שֵׁדִי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאִישׁ,
וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אַחֲיֵכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִין, וְאֲנִי כֹאשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי", דרשו
רבותינו ז"ל ¹⁹³ :

'לִפְנֵי הָאִישׁ' - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא".

ד. שם "ש-ד-י", אשר יתן להם רחמים לפני יוסף הצדיק ע"ה, מִכּוֹן כנגד
מידתו של יוסף הצדיק ע"ה, "דאחיד בשמיא וארעא" ¹⁹⁴, אשר הוא בבחינת
"שבת קודש" ¹⁹⁵.

¹⁹⁰ בראשית, מג' - יד'.

¹⁹¹ "זוהר חדש", (פרשת "חוקת", דף פג' ע"ב).

¹⁹² בראשית, מג' - יד'.

¹⁹³ בראשית רבה, פרשה צב', ג'.

¹⁹⁴ "קהלת יעקב", (ערך וא').

"תפארת שמשון", (פרשתן, עמוד תיד').

¹⁹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ב' ובאות ד'.

ה. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁹⁶, "ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף, וידברו אליו פתח הפתח", כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א ¹⁹⁷:

שטעם הדבר, שהשבטים הקדושים דיברו עמו בפתח הבית, הוא בעבור מצוות "מזוזה" הנמצאת על פתח הבית,

בכדי שעל ידי כך, תתעורר מצוות "מזוזה" אשר יש בה שם "ש-ד-י",

וממילא, תתקיים תפילתו של יעקב אע"ה ¹⁹⁸, "ואל שדי יתן לך רחמים לפני האיש".

וזה לשון קודשו:

"למה פתח הבית?

לפי שהתפלל עליהם אביהם ב-'אל שדי', שאמר 'ואל שדי יתן לך רחמים לפני האיש' ¹⁹⁹, כשבאו לפתח, זכרו המזוזה שיש בה שם ש-ד-י ²⁰⁰,

אמרו: התפילה של אבא, בא עתה - שאמר 'לפני האיש'...

ולזה, לא המתינו עד שיכנסו, אלא 'פתח הבית', שהוא מקום התפילה".

ו. על מאמר הכתוב ²⁰¹, "שמע נא יהושע הכהן הגדול, אתה ורעידך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה, כי הנני מביא את עבדי צמח", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁰²:

¹⁹⁶ בראשית, מג' - יט'.

¹⁹⁷ בספרו הקדוש "שפתי כהן".

¹⁹⁸ בראשית, מג' - יד'.

¹⁹⁹ בראשית, מג' - יד'.

²⁰⁰ "זוהר הקדוש, (פרשת "ואתחנן", דף רסג' ע"ב).

"זוהר הקדוש", (פרשת "ואתחנן", דף רסו' ע"א).

"דרכי משה", (יורה דעה, סימן רפח', סעיף ג'), משם ה-"כל בו".

"טעמי המצוות", (פרשת "ואתחנן").

"ערבי נחל", (פרשת "בראשית, ד"ה "ירמיה").

- "מצווה להניחה בטפח הסמוך לפתח, אפילו בזמן הזה, שמדליקין בפנים, ואם אין מזוזה בימין, יניחנה בימין, ואם יש מזוזה, יניחנה בשמאל הנכנס - והרי שלש מצוות ביחד, כי האדם הנכנס, ולובש ציצית שהוא טלית קטן שעליו. וראשי תיבות שלהם, צמ"ח, ציצית מזוזה חנוכה, ובזכות זה, יבוא משיח צדקינו - צמ"ח שמו".
- ולאחר כל הקדמות אלו, נשכיל ונבין, ש-ג' עניינים אלו: ציצית, מזוזה, חנוכה, הינם כנגד יוסף הצדיק ע"ה. וכאשר יתבאר להלן.
- ז. מצוות "ציצית", הינה כנגד יוסף הצדיק ע"ה -
- א. מילת "ציצית", עולה בגימטריא קטנה למניין 24, ועם הכולל עולה למניין 25,
- וכמו כן, מילת "יוסף", עולה בגימטריא קטנה למניין 21, ובתוספת ד' האותיות, עולה למניין 25.
- ב. כתב הגה"ק רבינו חיים הכהן זיע"א²⁰³ :
ש-"כתונת הפסים" שעשה יעקב אע"ה ליוסף הצדיק ע"ה, היתה, "טלית קטן".
- דהנה, מילת "פסים", היא אותיות "יסף",

²⁰¹ זכריה, ג' - ח'.

²⁰² בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, הלכות חנוכה - שאחר פרשת "וישב").

²⁰³ מחבר הפיוט הקדוש "דודי ירד לגנו", מתלמידי הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א, ורבו של הגה"ק רבינו נתן נטע הנובר זיע"א (מחבר הספרים "יוון מצולה" ו-"שערי ציון").

נלב"ע ב-כה' בניסן תט"ו, ומנו"כ בעיר ליורנו (כן כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "מעגל טוב").

²⁰⁴ בספרו הקדוש "מקור חיים", על שו"ע או"ח (הלכות ציצית, סימן יא', א').

והאות ס' ממילת "פסים", עולה בגימטריא של אותיות מנצפ"ך, למניין 600²⁰⁵,
כמניין "ציצית".

ומשום כך, ניצול יוסף מאשת פוטיפר²⁰⁶,

וכמאמר הכתוב²⁰⁷, "וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ",

שהוא כעניין²⁰⁸, "עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם".

ולפיכך, אמר יעקב אע"ה ליוסף הצדיק ע"ה²⁰⁹, "אָמוּנָהּ הַפֶּעַם, אַחֲרֵי רְאוּתִי אֶת
פָּנָיֶךָ",

שהוא כעניין²¹⁰, "חֲכָמַת אָדָם, תָּאִיר פָּנָיו".

והוסיף יעקב אע"ה לומר לו²¹¹, "כִּי עוֹדֶךָ חַי", שהוא סוד "טלית קטן",

וכמאמר ה"זוהר הקדוש"²¹², בעניין "ציצית" - שהוא "חי לכל סטרא".

ג. יעויין עוד מה שכתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א²¹³ :

²⁰⁵ היינו:

האותיות א' עד ת', מסתיימים במניין 400,

והאות כ', עולה למניין 500,

והאות מ', עולה למניין 600,

והאות נ', עולה למניין 700,

והאות פ', עולה למניין 800,

והאות צ', עולה למניין 900.

²⁰⁶ ועיין עוד במאמר רבותינו ז"ל במסכת מנחות (מד' ע"א).

²⁰⁷ בראשית, לט' - יב'.

²⁰⁸ במדבר, טו' - לח'.

²⁰⁹ בראשית, מו' - ל'.

²¹⁰ קהלת, ח' - א'.

²¹¹ בראשית, מו' - ל'.

²¹² פרשת "פנחס", דף רכז ע"ב, ב"רעיא מהימנא".

בכל כנף מכנפות הציצית, אנו קושרים "טל" קשירות.
והנה, ארבע פעמים "טל", הנמצאים ב-ארבע כנפות, עולים בגימטריא למניין
156,

וכמו כן, מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין זה.
להורות, שקשירת ארבע כנפות הציצית, מְכַוֵּנִים כנגד יוסף הצדיק ע"ה.
ויעויין עוד, מה שהאריך לבאר בזה הגה"ק רבינו נתן זיע"א מברסלב²¹⁴.
ד. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א²¹⁵ :

שמילת "פֶּנֶף", עולה בגימטריא למניין 150,
וכמו כן, מילת "פָּעֵס", עולה בגימטריא למניין זה.
להורות, שבכוחה של מצוות ציצית, לבטל את מידת הכעס. ועיין שם עוד.
וכעין זה, כתב השל"ה הקדוש זיע"א²¹⁶ :

"ואני אומר, גם כן טוב שיעשה פעולה המבטלו מהכעס.
דהיינו, שְׂיֵאֲחֶז בְּכֶנֶף בְּגָדוֹ עִם הַצִּיצִית שֶׁתְּלוּם בְּכֶנֶף,
כי 'פֶּנֶף', כמניין 'פָּעֵס'.

והכועס, נכנס אל זר בליבו^{217 218 219},

²¹³ "פרי עץ חיים", (שער הציצית, פרק ד').

²¹⁴ בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות", (הלכות ציצית, הלכה ד').

²¹⁵ "פרי עץ חיים", (שער הקריאת שמע, פרק כו').

²¹⁶ מסכת יומא, (פרק דרך חיים תוכחת מוסר, אות לט').

²¹⁷ במסכת נדרים (כב' ע"א), למדנו:

"כל הכועס, כל מיני גיהנם שולטין בו,

שנאמר (קהלת, יא' - י'), 'וְהָסַר כַּעַס מִלִּבִּי, וְהִעֲבֵר רָעָה מִבֶּשֶׂרִי'.

ואין 'רעה', אלא גיהנם,

שנאמר (משלי, טז' - ד'), 'כָּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ, וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה' ...

וציצית, גורם להשראת שכינה, כדכתיב²²⁰, 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ'."

ויעויין מה שכתב הגה"ק רבינו צבי הירש קוידנובר זיע"א²²¹:

"וכבר הזכרתי לעיל, שיש זמן ועת רצון - בשעה שלובש בגד של ציצית, להתפלל על הצלת קנאה ושנאה וכעס.

על כן, רשמתי כאן איזה פסוקים, אשר הם קבלה בידי, מן מורי ורבי הגאון מוהר"ר יוסף בהגאון מוהר"ר יודל ז"ל²²², שפסוקים אלו המה מסוגלים לומר אותם דרך תפילה, אחר ברכת ציצית,

כל הכועס, אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו,

שנאמר (תהילים, י' - ד'), 'רָשָׁע כְּגִבֵּה אָפוּ בַל יִדְרֹשׁ, אֵין אֱלֹהִים כָּל מְזֻמּוֹתָיו'...

מִשְׁכַּח תַּלְמוּדוֹ, וּמוֹסִיף טִיפֹשׁוֹת,

שנאמר (קהלת, ז' - ט'), 'כִּי כַעַס בְּחִיק כְּסִילִים יָנוּחַ',

וכתיב (משלי, יג' - טז'), 'וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֵזֶל'...

בידוע, שעונותיו מרובין מזכויותיו,

שנאמר (משלי, כט' - כב'), 'וּבַעַל חֲמָה רַב פֶּשַׁע'."

²¹⁸ במסכת שבת (קה"ע"ב), למדנו:

"המקרה בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו, יהא בעיניך כעובד עבודה זרה,

שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד ...

מאי קראה?

'לא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָאֵל נָכָר' (תהילים, פא' י').

איזהו 'אל זר', שיש בגופו של אדם?

הוי אומר, זה יצר הרע!"

²¹⁹ ויעויין עוד בדברי ה"זוהר הקדוש", (חלק א', דף כז' ע"ב. חלק ב', דף קפב' ע"א).

²²⁰ במדבר, טו' - לט'.

²²¹ בספרו הקדוש "קב הישר", (פרק פה').

²²² הוא המקובל הא-להי רבינו יוסף יוסקה זיע"א מדובנא, מחבר הספר "יסוד יוסף".

וואלו חן -

'קָרָאתִי בְּכָל לֵב, עֲנֵנִי ה', חֲקִיף אַצְרָה' ²²³, 'נִדְבֹת פִּי, רָצָה נָא ה', וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי' ²²⁴, 'אֲגֹרָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים, אֶחְסֶה בְּסִתְרֵי כְּנָפֶיךָ סֵלָה' ²²⁵, 'הֲצִילֵנִי מִדְּמִים, אֱלֹהִים, אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי, תִּרְנֹן לְשׁוֹנֵי צִדְקָתְךָ' ²²⁶, 'שׁוֹיֵתִי ה' לְנֶגְדִי תָמִיד, כִּי מִיָּמִינִי בֵּל אֲמוּטִי' ²²⁷, 'נִוָּדַע בִּיהוּדָה - אֱלֹהִים, בִּישָׁרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ' ²²⁸, 'אִשָּׁא כְּנָפֵי שָׁחַר, אֲשַׁכְנֶה בְּאַחֲרֵית יָם' ²²⁹, 'תִּהְיֶה יָדְךָ לְעִזְרָתִי, כִּי פִקּוּדֶיךָ בְּחֶרְתִּי' ²³⁰, 'חֲסִדְךָ ה' מְלֵאָה הָאָרֶץ, חֲקִיף לְמַדְנִי' ²³¹, 'נִאֹר אַתָּה אֲדִיר, מִהַרְרֵי טָרֶף' ²³², 'מִכָּל פְּשָׁעֵי הֲצִילֵנִי, חֲרַפְתָּ נָבֵל אֵל תְּשִׁימֵנִי' ²³³, 'כְּחִסְדְּךָ חֲנִנִי, וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ' ²³⁴, 'עֲנֵנִי תָמִיד אֵל ה', כִּי הוּא יוֹצִיא מִרְשֶׁת רַגְלִי' ²³⁵, 'סִעֲדֵנִי וְאֲנֹשְׁעָה וְאֲשַׁעָה בְּחֲקִיף תָּמִיד' ²³⁶.

יהי רצון מלפניך, ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא אכעוס ושלא אכעיסך,

²²³ תהילים, קיט' - קמה'.

²²⁴ תהילים, קיט' - קח'.

²²⁵ תהילים, סא' - ה'.

²²⁶ תהילים, נא' - טז'.

²²⁷ תהילים, טז' - ח'.

²²⁸ תהילים, עו' - ב'.

²²⁹ תהילים, קלט' - ט'.

²³⁰ תהילים, קיט' - קעג'.

²³¹ תהילים, קיט' - סד'.

²³² תהילים, עו' - ה'.

²³³ תהילים, לט' - ט'.

²³⁴ תהילים, קיט' - פח'.

²³⁵ תהילים, כה' - טו'.

²³⁶ תהילים, קיט' - קיז'.

רבונו של עולם, זַכֵּנִי למידת ענווה ולמידת הכנעה, ודרך שקר הסר ממני, ותורתך חונני,

הדריכני בַּאֲמָתְךָ, ויחד לבבי לאהבה וליראה את שמך, הגדול הגבור והנורא, בכל לבבי ובכל נפשי ומאודי.

ותפילה זו, סגולתה, להתפלל תיכף אחר לבישת הטלית קטן,

ומועלת, להינצל מכעס ומקנאה ומשנאת חינוס.

והרמז, נרמז בראשי תיבות של הפסוקים הנזכרים".

ויעויין עוד בדבריו של הגה"ק רבינו יעקב חיים סופר זיע"א ²³⁷, משמו של הגה"ק רבינו יוסף אירגאס זיע"א ²³⁸, על מאמרו של יוסף הצדיק ע"ה לְאָחִיו ²³⁹, "וַיִּשְׁלַח אֶת אָחִיו, וַיֵּלְכוּ, וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם, אֵל תִּרְגְּזוּ בְּדֶרֶךְךָ":

שהמילים "אל תִּרְגְּזוּ בְּדֶרֶךְךָ", עולים בגימטריא למניין 873,

וכמו כן, המילים "ארבע ציצית", עולים בגימטריא למניין זה.

²⁴⁰ "מבואר במקובלים, שתיקון לכעס, הוא, שיאחוז בַּכֶּנֶף הציצית, ועל ידי זה יסיר הכעס ממנו,

שכן, 'כֶּנֶף', גימטריא 'כַּעַס'.

ויוסף, מסר לְאָחִיו סוד הנזכר לעיל".

ולאור המתבאר לעיל ²⁴¹, בעניין סוד הענווה של יוסף הצדיק ע"ה, אתי שפיר. ודוק.

ח. מצוות "מזוזה", הינה כנגד יוסף הצדיק ע"ה -

²³⁷ בספרו הקדוש "כף החיים", (או"ח, סימן כד' סעיף קטן ה').

²³⁸ בספרו הקדוש "שומר אמונים", (הקדמון, לפרשת "ויגש").

²³⁹ בראשית, מה' - כד'.

²⁴⁰ לשון קודשו של רבינו ה"כף החיים" זיע"א, משמו של רבינו יוסף אירגאס זיע"א.

²⁴¹ באות ה'.

- א. כאשר נתבונן במצוות מזוזה, נראה, שב-ב' פרשיותיה, ישנם קצ' מילים.
- ב. במצוות מזוזה, נתחייבו יב' השבטים, וכאשר נוסף את המילים המקונות אליהם - יב', אל המילים קצ' - המקונות אל מניין המילים שבמזוזה, נקבל את השם "יעקב" - המקון כנגד בחינת המזוזה.
- ג. בפרשה ראשונה שבמזוזה ישנם ג' הוי"ת, ובפרשה השניה שבמזוזה ישנם ד' הוי"ת, וסך מניין אותם ההוי"ת, עולה למניין ז', וכמניין ז' הוי"ת הנמצאים בשמו של יעקב אע"ה, ואף בשמו של יוסף הצדיק ע"ה ²⁴².
- ד. טעם הדבר, שהנחת המזוזה בצד ימין של המשקוף, הוא מקון כנגד יעקב אע"ה, שמידתו "תפארת" נוטה אל הימין ²⁴³.
- ה. כתב הגה"ק רבי שמואל קאידנובר זיע"א ²⁴⁴, וכן כתב הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי ²⁴⁵, כי מצוות מזוזה שקולה כנגד כל התורה כולה.
- ו. לאור המתבאר, שבמצוות מזוזה ישנם ז' הוי"ת:

²⁴² וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴³ כן כתב הגה"ק רבינו אלעזר רוקח זיע"א, בספרו הקדוש "מעשה רוקח" (פרשת "קורח", ד"ה "בעניין בית").

אודותיו, כתב גאון עזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א', סעיף קטן ריח' - הגאון החסיד מה"ר אלעזר):

"הגאון החסיד מה"ר אלעזר מקראקא בן הרב שמואל, חיבר ספר 'מעשה רוקח' - רמזים נפלאים במשניות על דרך האמת,

והדפיסו כשהיה מוכן ליסע לארץ ישראל תוב"ב, ועלה לעיר הקודש צפת ת"ו,

ואחר שנה, נסע לגן עדן.

ושמעתי נפלאות, מחסידותו ובקיאותו".

²⁴⁴ בספרו הקדוש "ברכת שמואל", (פרשת "קורח", דף כח' ע"א).

²⁴⁵ "סידור הגר"ז", (דרוש לחנוכה, דף ערה').

כנגד שמו של יעקב אע"ה וכנגד יוסף הצדיק ע"ה ²⁴⁶, אשר היו שייכים במצוות שבת ²⁴⁷,
וממילא, אף למשה רע"ה, אשר תיקן את כוח המזוזה דקדושה ²⁴⁸, ואשר תיקן לעם ישראל את מצוות השבת ²⁴⁹,
ובפרט, באשר היו שלושתם שייכים אל בחינת "טוב" ²⁵⁰, ואף היו דבוקים וחבוקים זה בזה, בסוד מידת הענווה ²⁵¹.
ובפרט, שבמסכת עירובין ²⁵², למדו רבותינו ז"ל, שדין צורת הפתח של מזוזה ודין צורת הפתח של הלכות עירובין שווים זה לזה.
ממילא, אם כן, בחינת מזוזה כבחינת שבת,
וכשם שמצוות שבת שקולה כנגד כל מצוות שבתורה ^{253 254}, כך מצוות מזוזה שקולה כנגד כל התורה כולה.
ז. ובפרט שכבר נתבאר לנו ²⁵⁵, שמידתו של יוסף הצדיק ע"ה "דאחיד בשמיא וארעא", הינה כנגד שם "ש-ד-י" שבמזוזה,
ושלפיכך, עמדו השבטים הקדושים בפתח המזוזה, לעורר עליהם את ברכתו של יעקב אע"ה.

²⁴⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁴⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁵¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁵² יא' ע"ב.

²⁵³ חולין, ה' ע"א.

תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים פרק ג' הלכה ט'.

²⁵⁴ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'-ד'.

²⁵⁵ באות ב', ובאות ו'.

ח. ופרפרת נחמדה, נראה להוסיף בזה :

דהנה, מבואר בדברי ה- "זוהר הקדוש" ²⁵⁶, שקורח היה, חולק על עניין השבת. ומטעם כך, כאשר קורח ועדתו נחלקו כנגד משה רע"ה, הוא השתמש במצוות המזוזה, לאמור ²⁵⁷: "בֵּית מִלֵּא סִפְרִים, מֵהוּ שְׁיָהָא פְּטוּר מִן הַמְּזוּזָה". שכן, קורח שידע את מעלתה של השבת, וחלק עליה, ידע גם, שמצוות מזוזה, כמוה כמצוות שמירת שבת. ודוק.

ט. לאור המתבאר, נראה לבאר בזה, לעניות דעתי הדלה :

כי כשם שמצוות שבת מכפרת על חטא מכירת יוסף הצדיק ע"ה ²⁵⁸, כך מצוות מזוזה כאשר היא נעשית בתיקונה ובשלימותה - מכפרת על חטא מכירת יוסף הצדיק ע"ה.

והוא אשר נתבאר בדברי ה- "זוהר הקדוש" ²⁵⁹, שהנוטריקון של אותיות "מְזוּזוֹת", הוא "זָז מוֹת".

שכן, על ידי בחינת "מזוזה" כדבעי, מסתלק החטא של מכירת יוסף הצדיק ע"ה, וממילא, זו המוות מן העולם.

והן הם הדברים שכתב רבינו יעקב בן הרא"ש זיע"א ²⁶⁰ :

"וכל הזהיר בה, יאריכו ימיו וימי בניו,
דכתיב ²⁶¹, 'לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם'.

²⁵⁶ פרשת "קורח", (דף קעו' ע"ב).

²⁵⁷ במדבר רבה, פרשה יח', ג'.

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁵⁹ "תיקוני הזוהר", (תיקון י', דף כה' ע"א).

"תיקוני הזוהר", (תיקון כב', דף סו' ע"א).

²⁶⁰ "טור", (יורה דעה, סימן רפה').

²⁶¹ דברים, יא' - כא'.

ואם אינו זהיר בה, יתקצרו,

דמכלל הן, אתה שומע לאוי" ²⁶².

ט. מצוות "חנוכה", מכוונת כנגד יוסף הצדיק ע"ה -

א. כתב הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א ²⁶³ :

"שבימי מלך יון, נפרע חטא של יוסף, בגימטריא 'מלך יון' ²⁶⁴ ...

והנה, בימי יון, כתבו על קרן שור אין לכם חלק באלקי ישראל, כי אז בצבצה חטא מכירת יוסף".

ב. עוד כתב רבינו זיע"א ²⁶⁵ :

"אנטיוכס, בגימטריא יוסף, וכן מלך יון ²⁶⁶, סוד כתבו על קרן שור וכו', שאז נתעורר חטא יוסף".

ג. כתב הגה"ק בעל "תפארת שלמה" זיע"א מראדומסק ²⁶⁷ :

"וכבר ביארנו, כי השבת הוא התיקון למכירת יוסף, כמו שכתב ב-יזוהר הקדוש' ²⁶⁸ - יִזְכְּרֶתָּ כִּי עָבַדְתָּ הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם' ²⁶⁹.

²⁶² ועיין עוד במסכת שבת (לב' ע"ב).

²⁶³ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות", (פרשת "מקץ", ד"ה "ויהי מקץ").

²⁶⁴ היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,

וכמו כן, המילים "מלך יון", עולים בגימטריא למניין זה.

²⁶⁵ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות", (פרשת "ואתחנן", אופן רנב').

²⁶⁶ היינו:

מילת "אנטיוכס", עולה בגימטריא למניין 156,

וכמו כן, מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין זה,

וכמו כן, המילים "מלך יון", עולים בגימטריא למניין זה.

²⁶⁷ חנוכה, ד"ה "במסכת שבת".

וגם חנוכה, הוא תיקון לעניין הזה,

לכן, קורים תמיד בשבתות של חנוכה, פרשת 'וישב' ופרשת 'מקץ', מעניין מכירת יוסף".

ד. כתב הגה"ק בעל "שלטי גיבורים" זיע"א ²⁷⁰ :

"אני יום טוב, הכותב, קיבלתי סימן אחר בפרשת 'וַיְהִי מִקֵּץ' ²⁷¹,

'וַיִּטְבַּח טֶבַח וְהָכֵן' ²⁷², ה-ח' מ-'טֶבַח', והתיבה 'וְהָכֵן', הם אותיות חנוכה".

ה. במאמר הכתוב לעיל, בו נרמזו ימי החנוכה, כבר מצינו לעיל ²⁷³, לדברי רבותינו ז"ל ²⁷⁴, שיוסף הצדיק ע"ה, היה שומר שבת קודש.

ואם כן, נעשה הדבר כחזוק נוסף, להורות לנו, שכשם שמצוות שבת קודש האחוזה במידת יוסף הצדיק ע"ה, מכפרת על מכירתו. כך ימי החנוכה הקדושים, הינם בבחינת שבת קודש, ומכפרים על מכירתו.

ו. מעתה, נשכיל ונבין, מעט מזער מסודותיו ונפלאותיו של יעקב אע"ה, אשר שזר וסלל את דרך הגאולה השלימה, בתוך עניין מכירתו והתגלותו של יוסף הצדיק ע"ה, ובבחינת "צמח" - ציצית, מזוזה, חנוכה :

להודיע ולהיוודע, היאך יזכו בניו ובני בניו, לצאת מאפילה לאורה ומחושך לאור גדול,

²⁶⁸ "זוהר חדש", (פרשת "תרומה", דף נה' ע"א).

וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁶⁹ דברים, ה' - יד'.

²⁷⁰ במסכת שבת, פרק "במה מדליקין", (על הגהות המרדכי, אות ג').

²⁷¹ בראשית, מא' - א'.

²⁷² בראשית, מג' - טז'.

²⁷³ באות ב', ובאות ד'.

²⁷⁴ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

והוא, על ידי ג' מצוות אלו, הבאים מכוחו של יוסף הצדיק ע"ה, ובבחינת "דאחיד בשמיא וארעא".

וכאשר נקפיד הקפדה יתירה, באותם מצוות, כאשר מצוות "שמירת שבת קודש" עומדת בראשן,

אזי, נזכה ויתקיים בנו מאמר הכתוב ²⁷⁵, "וְאֵל שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאֱישׁ",

"לִפְנֵי הָאֱישׁ" - דָּא יוֹסֵף ²⁷⁶, המעורר את רחמיו של הבורא ית"ש, להחשת הגאולה, ובבחינת "לִפְנֵי הָאֱישׁ" - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ²⁷⁷.

ואזי, תקויים בנו תפילתו של יעקב אע"ה, במאמר הכתוב הלזה ²⁷⁸, "מִי שְׁאָמַר לְשָׂמִים וְאָרֶץ דִּי, יֹאמַר לְיִסּוּרֵי דִי".

ויתקיים בנו מאמר הכתוב ²⁷⁹, "שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, אֶתְּהָ וְרַעֲיָךְ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֶיךָ כִּי אֲנֹשִׁי מוֹפֵת הֶמָּה, כִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת עַבְדִּי צֶמַח".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁷⁵ בראשית, מג' - יד'.

²⁷⁶ "זוהר חדש", (פרשת "חוקת", דף פג' ע"ב).

²⁷⁷ בראשית רבה, פרשה צב', ג'.

²⁷⁸ מדרש תנחומא, (בפרשתן, אות י').

²⁷⁹ זכריה, ג' - ח'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד